SKATTENYTT

Officiellt organ för Taxeringsnämndsordförandenas Riksförbund

Nr 8/1954 Årgång 4

DISTRIBUTÖR AV
MEDDELANDEN FRÅN RIKSSKATTENÄMNDEN

Om taxering till fondskatt

Av taxeringsintendenten Ernst Annell.

Enligt beslut av 1954 års riksdag kommer en engångsskatt på fonderade vinstmedel (fondskatt) att uttagas av vissa aktiebolag och ekonomiska föreningar. Taxering till fondskatt påföres vid 1955 års taxering. Fondskatten berör endast ett begränsat antal skattskyldiga och av beskattningsnämnderna i första instans blir det endast taxeringsnämnder för taxering av aktiebolag och ekonomiska föreningar som får anledning att syssla med taxering till fondskatt.

Den nya lagstiftningen kan emellertid i visst avseende vara av intresse även för dem, som ej i första hand direkt beröras därav, nämligen de s. k. svarta familjebolagen av förvaltningskaraktär och aktieägarna i dessa. Sålunda kan t. ex. ideella föreningar, som indirekt genom förmedling av ekonomisk förening eller aktiebolag äger fastigheter med samlingslokaler, beredas möjlighet att med viss skatteeftergift överföra fastigheterna till direktägo. Detsamma gäller för andra personer, fysiska eller juridiska, som direkt genom bolag eller förening äger och förvaltar fastigheter, trots att bolaget eller föreningen ej är "svart".

Bakgrunden till lagstiftningen.

Inkomst hos aktiebolag och ekonomiska föreningar skall i princip dubbelbeskattas, nämligen först hos företaget och därefter då inkomsten utdelas, hos aktie- (andels-) ägaren. Vissa företag har emellertid genom manipulationer (s. k. Lundintransaktioner) tillfört delägarna vinstmedel på sådant sätt, att andra ledet i dubbelbeskattningen kringgåtts. Framför allt har förvaltningsföretag använt sådana förfaringssätt. Då det visat sig svårt att åstadkomma en lagstiftning som direkt och uteslutande tar sikte på sådana transaktioner har man i stället valt att ta den huvudsak-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-16 17:22:29

liga delen av befintliga vinstmedel till beskattning innan skatteflyktstransaktioner hinner genomföras.

Även om fiskaliska intressen i första hand legat till grund för lagstiftningen har man även velat tillgodose ett önskemål från speciellt ägare av fastighetsförvaltningsföretag att på rimliga villkor kunna upplösa företagen och överföra fastigheterna till direktägo. Det har nämligen visat sig att den indirekta äganderätten medfört stora olägenheter. Om ideella föreningar äger fastigheter genom ekonomiska föreningar blir således fastighetsavkastningen hos den ekonomiska föreningen statligt beskattad efter 32 % mot en 15-procentsbeskattning om fastigheten äges direkt av den ideella föreningen. Härtill kommer dubbelbeskattning i den mån vinstutdelning sker från den ekonomiska föreningen. Fysiska personer som trott sig göra en god affär genom att köpa samtliga andelar i en fastighetsförening i stället för att köpa fastigheten direkt — genom att köpa andelar har de sluppit ifrån lagfartsstämpel — har ofta upptäckt att de i längden förlorar på den indirekta förvaltningsformen. Avkastningen hos föreningen blir nämligen dubbelbeskattad och även om andelsägaren skulle kunna mildra eller rent av undvika dubbelbeskattning genom att uttaga vinsten i form av hög inteckningsränta eller förvaltningsarvoden har detta ofta medfört högre kommunalskatt än vid direktägo av fastigheten. Ränteinkomsterna och arvodena blir nämligen fullt beskattade kommunalt, medan föreningen ofta får ett outnyttjat garantiskatteavdrag.

Om andelsägaren övervägt att köpa ut fastigheten från föreningen har detta ofta av skatteskäl befunnits olämpligt. Särskilt på grund av penningvärdeförsämringen har fastigheten regelmässigt stigit i värde långt över anskaffningskostnaden. Skulle fastigheten utköpas till dagsvärde uppstår vinst hos föreningen, som ej kan överföras till andelsägaren utan utdelningsbeskattning hos denne. Om fastigheten i stället utköpes till föreningens anskaffningsvärde, anses skillnaden mellan dagsvärdet och anskaffningsvärdet vara förtäckt utdelning till andelsägaren och beskattas hos denne. Den nya lagstiftningen ger emellertid, som senare kommer att beröras, delägare möjlighet att utan skattekonsekvenser utköpa tillgångar till företagens anskaffningsvärde. Lagstiftningen underlättar alltså en av många skattskyldiga eftersträvad avveckling av "onödiga" aktiebolag och föreningar.

Vilka företag är obligatoriskt skattskyldiga till fondskatt?

Sammanfattningsvis gäller att aktiebolag och ekonomiska föreningar — i det följande gemensamt benämnda företag — är obligatoriskt skattskyldiga under förutsättning *att* de driver förvaltningsverksamhet, *att* de äges av en eller ett fåtal fysiska personer och *att* de underlåtit utdela sina vinstmedel i normal omfattning.

Företag är sålunda obligatoriskt skattskyldiga om de den 1 juli 1953 huvudsakligen drev verksamhet bestående i förvaltning av värdepapper eller annan därmed likartad lös egendom eller av annan fastighet än jordbruksfastighet. Om företaget endast har fordran på delägare — detta är en vanlig företeelse om delägarna tidigare köpt ut företagets egendom — anses detta vara förvaltning av lös egendom. Om företaget däremot huvudsakligen förvaltar andras tillgångar och medel eller om det driver handel med fastigheter eller värde-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-16 17:22:29

papper, anses detta vara rörelse och ett sådant företag är inte skattskyldigt till fondskatt.

För att obligatorisk skattskyldighet skall föreligga kräves vidare att aktierna eller andelarna i företaget vid något tillfälle under tiden från och med den 1 juli 1953 till utgången av beskattningsåret 1954 — i normalfallet alltså under tiden 1/7 1953 —31/12 1954 — direkt eller indirekt ägts av en fysisk person eller ett fåtal fysiska personer under förutsättning tillika att företaget icke i skälig omfattning utdelat sina vinstmedel till delägarna. Sådana företag kallas ofta för "svarta familjebolag".

Undantag. Bostadsrättsföreningar och bostadsaktiebolag som upplåter bostäder med bostadsrätt åt föreningens medlemmar samt andra kooperativa föreningar är icke skattskyldiga till fondskatt.

Dispens. Riksskattenämnden kan på ansökan medgiva företag befrielse från fondskatt. I författningen har dragits upp riktlinjer för dispensförfarandet och angivits vissa fall då dispens kan ifrågakomma. De vanligaste dispensmedgivandena kommer sannolikt att avse dotterbolag till "svarta" rörelsedrivande bolag, där dotterbolaget äger fastighet i vilken moderbolaget driver rörelse.

Frivillig taxering till fondskatt.

Såsom inledningsvis berörts innebär det ofta en fördel för de skattskyldiga att bliva taxerade till fondskatt. Det skulle vara obilligt om vissa förvaltningsföretag inte skulle få möjlighet att bliva taxerade till fondskatt av den anledningen att de drivit en normal utdelningspolitik. Även sådana förvaltningsföretag kan begära att bliva taxerade till fondskatt. Rörelsedrivande företag och företag, som äger jordbruksfastigheter, kan dock aldrig bliva taxerade till fondskatt.

Anmälan om frivillig taxering till fondskatt skall senast den 31 mars 1955 göras till taxeringsintendenten i det län, där företaget skall taxeras till statlig inkomstskatt. Om ett förtag önskar bliva taxerat till fondskatt och om det riskerar att bliva betraktat som "vitt" företag — det har kanske inte haft några vinster att utdela — bör sådan anmälan för säkerhets skull alltid göras. Gjord anmälan kan inte återkallas.

Beräkning av till fondskatt beskattningsbart belopp.

Fondskatt utgår med 30 % å det till fondskatt beskattningsbara beloppet. Det beskattningsbara beloppet beräknas till skillnaden mellan å ena sidan värdet av företagets tillgångar vid beskattningsårets utgång — normalt den 31/12 1954 — samt å andra sidan summan av företagets skulder och bundna kapital vid samma tidpunkt. Med bundet kapital förstås i fråga om aktiebolag aktiekapital, reservfond och skuldregleringsfond samt beträffande ekonomisk förening insatskapital och reservfond.

Vid värdesättningen av tillgångarna skall reglerna i 4 § förordningen om statlig inkomstskatt rörande värdering av tillgångar vid förmögenhetstaxeringen gälla. Fastigheter skall således upptagas till gällande taxeringsvärde. Fordran av delägare skall dock upptagas till nominellt belopp även om den är osäker eller ej löper med ränta. Om varulager förekommer — detta är en ren undantagsföreteelse — skall det ej upptagas till högre värde än bokföringsvärdet.

Företag beträffande vilket beslut om likvidation anmälts för registrering efter

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-16 17:22:29

ingången av år 1952 men före utgången av beskattningsåret kan i deklarationen till fondskatt begära att även bundet kapital skall inräknas i det beskattningsbara beloppet. Då fondskatten alltid är billigare än den utskiftningsskatt som utgår vid upplösning av aktiebolag och i allmänhet även billigare än den skatt för utdelning som kan påföras delägare vid upplösning av förening och då företaget såsom i det följande beröres får tillgodoräkna sig fondbeskattade belopp vid upplösning av företaget bör företagen som regel i eget intresse utnyttja denna möjlighet. Eftersom i så fall beslut om likvidation måste ha registrerats senast under beskattningsåret (som regel senast under år *1954*) bör man inte alltför länge dröja med att föranstalta om upplösning.

Det beskattningsbara beloppet får för bolag ej bestämmas till högre belopp än det som skulle ha gällt vid taxering till utskiftningsskatt, om bolaget upplösts vid beskattningsårets utgång. En liknande spärr för beskattningsbart belopp gäller för ekonomiska föreningar.

Lindring av fondskattetaxeringen genom utköp av egendom.

Vid fastställandet av till fondskatt beskattningsbart belopp skall såsom förut nämnts fastigheter upptagas till gällande taxeringsvärde. Ofta överstiger detta företagets anskaffningsvärde för fastigheten, varför fondskatt kommer att utgå på värdestegringen. Detta kan undvikas om fastighetsägaren före utgången av beskattningsåret köper företagets fastighet till lägre pris än taxeringsvärdet och följaktligen fastigheten i företagets balansräkning vid beskattningsårets utgång ersatts av en valuta som understiger taxeringsvärdet. Om utköpet av fastigheten sker efter beskattningsårets utgång men inom sex månader efter det taxering till fondskatt vunnit laga kraft, äger företaget påfordra att det beskattningsbara beloppet skall nedsättas till det belopp som skulle framkommit, om fastigheten värderats till överlåtelsevärdet i stället för till taxeringsvärdet. Vad nu sagts gäller även vid utköp till lägre pris än marknadsvärdet av annan egendom än fastighet.

Ifråga om sådana utköp som nu berörts, stadgas i förordningen att delägare ej skall beskattas för förtäckt utdelning trots utköp till underpris, under förutsättning att köpeskillingen ej sättes lägre än företagets anskaffningskostnad för egendomen. Med anskaffningskostnad förstås i detta sammanhang företagets köpeskilling ökad med — såvitt gäller fastigheter — kostnaden för mera väsentliga förbättringar av värdehöjande natur. Om delägare avyttrar egendom som på detta sätt utköpts från företaget, skall eventuell realisationsvinst för delägaren beräknas såsom om han förvärvat egendomen då företagets förvärv skedde.

Tillgodoräknande av fondskattetaxerat belopp vid efterföljande upplösning av företag.

Om företag som åsatts taxering till fondskatt upplöses före utgången av år 1965, äger företaget, om det är ett aktiebolag, rätt att inräkna 70 % av det till fondskatt beskattningsbara beloppet i tillskjutet belopp vid taxering till utskiftningsskatt och om det är en förening att likställa nämnda belopp med inbetald insats. (Att man endast räknar med 70 % av det till fondskatt beskattningsbara beloppet sammanhänger därmed att fondskatt påförts med 30 %, vilket medfört motsvarande minskning av de fondbeskat-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-16 17:22:29

tade vinstmedel som funnos vid utgången av 1954.) Skulle företaget däremot upplösas efter utgången av år 1965, får det inte räkna sig till godo att fondskatt påförts. Ägare av företag som påföres taxering till fondskatt av väsentlig betydelse får därför intresse av att upplösa företaget senast år 1965.

Taxerings- och uppbördsförfarande.

Taxering till fondskatt skall i första instans verkställas år 1955. Till ledning för taxering till fondskatt skall deklaration enligt särskilt formulär avgivas. Taxeringen sker i den kommun där företaget taxeras till statlig inkomstskatt. Påförd fondskatt skall fördelas till betalning under fem år. Fondskatten kommer att ingå såsom en delpost på debetsedel avseende slutlig skatt; om den inte inbetalas preliminärt, påföres dock inte kvarskatteränta. Normalt kommer fondskatten att förfalla till betalning med en femtedel årligen under åren 1956—1960. Riksskattenämnden kan i undantagsfall medgiva att betalning av fondskatten uppdelas på längre period, högst tio år.

Avslutning.

Förordningen innehåller många detaljbestämmelser som tillkommit bl. a. för att uppfinningsrika skattskyldiga inte skall kunna undandraga sig fondskatt. Det skulle föra för långt att ingå på alla dessa bestämmelser; denna redogörelse har avsiktligt begränsats till normalfallen.

Antalet företag som kommer att beröras av bestämmelserna om fondskatt är ganska stort. Enligt en statistik från år 1942 var antalet fastighetsföreningar då omkring 10.700 stycken. Antalet aktiebolag som har till huvudsaklig uppgift att förvalta egendom är också betydande. De löpande inkomsttaxeringarna av sådana företag har förorsakat myndigheterna mycket arbete och de skattskyldiga har fått vidkännas avsevärda utgifter på grund av allt extraarbete som den indirekta äganderätten medfört. Även om lagstiftningen medför merarbete vid 1955 års taxering, kan man hoppas att den skall leda till en välbehövlig utgallring av företag som inte längre fylla någon funktion och att den i längden därför skall bidraga till förenkling av taxeringsarbetet.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-16 17:22:29